

Милош Петковић
и Аца Селтик

УСНУЛИ ЗМАЈЕВИ

илустровао Игор Крстић

■ Laguna ■

Copyright © Милош Петковић и Аца Селтик, 2018

Copyright © 2018 овог издања, ЛАГУНА

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

ПРОЛОГ

СЕНКЕ
ПРОШЛОСТИ

ВУК, ВИЛА И РТАЊСКИ ПЛАМЕН

*Лице ојаснојти се крије иза хиљаду маски.
И одева се у хиљаду ѿреобука. Снеј је само још
једна маска. Или ѿреобука. Није снеј ојасан.
Ојасно је оно шјо ѿу заслейљујућу маску
и белу одежду носи. Исјод снеја се крије зима.
И мрак. И бес!*

ВУК

„Не диши. Не диши. Не диши!“ одзвањало је де-
чаку у глави док је покушавао да заустави дах.
Знао је да ништа не сме да шушне. Дивљач је
изузетно осетљива и може да побегне брзином
ветра само ако наслути опасност, а камоли ако
тога постане и свесна. Посебно је имао на уму да
му племе никада не би опростило неуспех, или
му се бар тако чинило.

* * *

У уснулој котлини подножја Суве планине шћу-
ћурило се село које је бројало тек нешто више
од двадесетак земуница и кућа-чатмара. Ту се
настанило племе ловаца, сакупљача плодова и
ратника, у нади да ће столетне шуме, планински
потоци и реке бити издашне те да ће им, у наред-
ним годинама, живот протицати у изобиљу. Али
у време снегова и честих међава нема печурака,
дивљих крушака, луковица и кртола, нема ни
мирисних трава које чувају здравље.

Тек понеки осушени врес може се наћи код старијих припадника племена, док се залихе сушеног мяса утроше за свега неколико недеља од првих снежних пахуља. Плећати, кршни ловци тада крећу у потрагу за зверињим стазама и склоништима како би очували породице и на окупу дочекали пролеће.

Није прошао ни дан откако је мали Вукман коначно убедио оца да је време да га поведе у лов. Од раног јутра мољакао је и убеђивао главу породице да је спреман да допринесе добробити племена, да је способен да улови зеца или препелицу, да је време да пређе на крупнију дивљач, да коначно има испод пазуха доказ да је постао мушкарац.

Наравно, све то не би вредело ни умољчаног лисичјег репа да племенски савет пре тога није донео одлуку да је време да се стасали дечаци убаце у ловачке групе и што пре оспособе за самосталан лов. И кад му је отац, глумећи на-мргођеног вођу дружине, саопштио невољно да пристаје да га поведе у шуму, Вукманове груди испунише се поносом и он их истури као да на њима има небројано много трофеја у виду зечјих шапа, лисичјих репова и фазанових пера.

То се осваја и заслужује. Знао је то Вукман. А на лицу још поноснијег оца затитрао је једва приметан осмех, сакривен испод густе, чекињасте браде. Само је сјај у оку оца могао да ода праву природу осећања с којима се бори у том тренутку.

* * *

Дисао је у вунени шал који му је прекривао уста и нос. Шћућурио се у смету и чекао. Рекли су му да може да се догоди да чека цео дан и читаву ноћ, поготово зими, а да ништа ни не дочека. Ипак, надао се, или боље рећи веровао је да ће се његов први велики лов памтити по добром улову.

Приспавало му се. А онда се сетио правила које важи за све који се икада нађу у белој пустињи: *Никад не дозволи да ти савлада сан јер би врло лако могао да ти буде и последњи.* Протрљао је промрзле шаке и још чвршће стегао лук и стрелу, погледавајући копље које је лежало поред. Нико није могао да му каже шта ће од тога прво употребити. Могло се десити и да узалуд чека. У зимској идили, мирноћу видика могао је да заталаса само онај ко је морао. Неко ко мора да се суочи с опасностима снежних наноса у потрази

за оним што живот значи: храном. А планинске шуме врве од звериња и још злокобнијих приказа чија се имена крај ватри изговарају шапатом. Опасни су ти лавиринти дрвећа и кад није зима, а сада посебно.

* * *

Како је време одмицало, а мрак се ближио, вера у богати улов је сплашњавала. Од великих ју-трошњих очекивања није остало готово ништа. Ускоро ће све утонути у тмину, а потом ће сумрак потрајати таман толико да се каже да га има пре него што ноћ потпуно завлада шумом. Није му било познато ово осећање. Вукман је био дечак који је одувек знао шта хоће и није одустајао од својих намера. Обећања је увек испуњавао, нарочито она дата себи, али овог пута било је другачије. Први пут није све зависило од њега. И природа се питала.

А онда је нешто шкрипнуло. *Сад ми се већ и њривића*, помисли дечак. Звук се поновио. Па још једном. И још неколико пута. Начуљио је уши. Зауставио је дисање. Усред беле шуме, дечак је угледао јелена. Велики као четири ловца, с роговима који не би могли да стану на зид великог

племенског шатора. Вукман се скаменио. Није могао да верује у оно што види. Није знао где су остали ловци, али био је сигуран да на јелена мотри више од три пара очију. Чекао је. Знао је да кад зачује „Сад!“, мора да отпусти стрелу, без оклевања. „Овакво биће надилази лепоту овог света“, мислио је Вукман, унапред жалећи што ће то да учини. И таман кад је очекивао да зачује продорни глас после кога ће уследити киша стрела, чуо је нешто друго.

Гром!

„Откуд гром зими?!“, грозничаво му је пролетело кроз главу. „Мора да лудим!“ Након урлика који је подерао небеса негде у даљини, зачуо се моћни, потмули хук. Коначно се огласио и вођа ловаца. Али Вукманове уши нису чуле оно што су очекивале. Уместо „Сад!“, чуо је „Бежи!“ Од кога? Право питање није било од *која* већ од *чеја*?!
* * *

Бело море се усковитлало и сливало низ обронке планине. Таласи су били већи од јела и борова огрнутих белим кабаницама. За трен ока, први талас лавине ће запљуснути пропланке испод врха, настављајући да ваља белу смрт све до

подножја. Вукман је хитро искочио из заклона, не знајући шта тачно да чини ни куда да крене. Зато је пошао низ брдо.

На том путу му се испречио онај величанствени бели јелен златних рогова. Иза њега је видео и друге становнике шуме како грозничаво јуре у походу ка спасоносним заравнима подно планине. Неколико дугих тренутака гледали су се право у очи. Дечак и јелен. *То је Крунорој, краљ шуме*, блесну у Вукмановим мислима јер се сетио приче о белом јелену златних рогова који вековима крстари шумом. Онда је јелен замахнуо главом и рогом закачио дечаков гуњ, завитлао Вукмана у ваздух и посадио га на леђа. Вукман се чврсто ухватио за рогове, а јелен је похитао. Али не низ брдо!

* * *

Јахао је највећег јелена којег је у животу видео, а видокруг се смањивао. „Да ли је ово крај?!“, питао се дечак. Испред њих се створила вучица која је у зубима носила младунче. Крунорог је кренуо у истом правцу којим је вучица хитала и у тренутку кад се над њима надвио талас снега обавила их је тама. Зажмурио је.

* * *

Отворио је очи. Све што је чуо био је мук. Онда је схватио. У пећини су. Заробљени. Улаз, уједно и једини излаз био је затрпан, под дебелим слојем снега који је лавина сурвала с врха планине. Више није осећао хладноћу. Искобељао се из гуња, ослободио се шала и рукавица, па потражио ловачку торбицу. Прочепркао је по њој, пронашао кресиво и почео грозничаво да опипава око себе, трудећи се да се не помера превише.

Напипао је грање. И шушкаво, јесење лишће. Било је суво. Креснуо је кресиво. Пламен је букнуо нагло, заслепљујући Вукмана, чије су се очи сада већ навикле на мрак. Срећа да је ту било грања и неколико већих суварака. „Мора да ловци знају за ово место и да су га опремили баш за овакве случајеве“, изговори дечак, а онда постаде свестан да није сам.

Још два пара очију су пиљила у њега. Велики бели јелен златних рогова био је миран као да се ништа није догодило, али је зато мали вук њушкао Вукманове чизме и први пут се тада зачуло болно, отегнуто цвиљење младунчета које као да пита где му је мајка. Вукман га узе у наручје.

Смирио се. Убрзо је заспао. *Теби мора да је њоре нејо мени, малени*, помисли дечак, додаде још дрва у ватру, па заспа и он. Трзао се с времена на време да би, полусвестан, разгоревао пламен, а потом се враћао сну.

* * *

Сањао је предивну девојку, с очима бистрим као планински извор и лепу као... За то већ није могао да нађе поређење. Пружала му је своје руке, дозивала га, певала му. Лепо је сањао.

* * *

Пробудио се. У пећини је било топло. Није знао колико је времена прошло откако је ова чудновата тројка почела да кроји заједничку судбину. Знао је само да мора да пронађе начин да се искобеља одатле и да се врати у село. Јелен је био смирен, а вучић је почео да гребе својим шапицама по снегу који се пружао до једног дела пећине. *Мораћемо да койамо*, помисли дечак, *али чиме?!* Пришао је снежном наносу и заронио руке у њега. До рамена. „Дубоко је и широко. Ко зна колико треба да копам?!“, промрмља очајно. Мали

вук је цвилео сматрајући, ваљда, да ће му тиме помоћи и пружити подршку.

„Ништа ми друго не преостаје него да засучем рукаве!“, рече Вукман и заграби снег рукама. Неко време је откопавао пролаз испред себе, али је убрзо клонуо. Уморио се, а прсти су му промрзли. Ушао је више од три метра у снежни нанос, а крај му се није ни назирао. „Ово ће потрајати!“, закључи Вукман и погледа јелена право у очи.

Крунорог подиже главу и испусти из дубине груди дубок, грлени урлик којим као да је хтео да каже: „Добро, одавде ја преузимам!“, па приђе снегу и својим величанственим златним роговима зари по белини. И док дланом о длан, хукнуше унутра ледени бодежи ваздуха те Вукману одмах постаде хладно. Поново се умотао у гуњ и навукао на себе сву опрему, свестан да ће се излаз указати пред њима сваког часа.

Тако је и било.

С првим зрацима дневне светлости, кроз тешину планине проломио се победоносни урлик белог јелена са златним роговима. На крају остаде туга у Вукмановом срцу јер је, док су излазили, у снегу угледао шапе одрасле вучице. Она није успела да побегне од лавине.

* * *

Дојахао је до села на Крунороговим леђима и с малим вуком у наручју. Ту га је јелен својим златним рогом нежно спустио на земљу, погледао га, фркнуо у знак поздрава, окренуо се и, уз громогласан поздрав, упутио се ка шуми. Дечак је био под утиском сусрета с несвакидашњом животињом дубоких, мудрих очију. А сада су остали сами. Дечак и вук.

* * *

„Сине!“ викнуо је од среће отац угледавши Вукмана. „Сине мој! Мислили смо да смо те изгубили! Хвала небесима што су нам те вратила!“

Мајка није могла да дође себи, грцајући од среће. Само га је грлила, љубила и чврсто стезала. То би још потрајало да се мали вук у Вукмановим недрима није узјогунио и побунио због јачине стиска којим је мајка поручивала да не жели да се тако нешто икада више понови.

„Причај! Два дана те није било, сине. Причај нам шта се дешавало!“

„Каква два дана?! Немогуће!“, врисну Вукман, па схвати да ни сам није знао колико дуго је

спавао у пећини. Након тога, почео је причу. Отац је проживљавао сваки тренутак, мајка упијала сваку слику, а вучић весело махао репом.

„Тако је то било и сад сам код куће!“, закључи дечак на крају.

„А шта ћемо с овим малишом?“, упита отац, показујући главом на малог вука који се заиграо, уплићући се у кожно ремење Вукманових чизама.

„Како *шћиа* ћемо, оче?! Па да није било њега и његове пожртвоване мајке која је у лавини скончала, не би ни мене овде било! Мора да остане код нас, нарочито сада кад је остао без иког свог!“, погледа оца у очи.

То је био више одлучан него молећив поглед који је говорио да је Вукман одлуку већ донео и да му не вреди противречити. Тога је био свестан и отац. Мајка је познавала Вукманову душу можда још и боље, па само кратко додаде:

„Истина!“

То је било довољно.

„Нека буде. Ионако смо ми вучји народ. Заједно смо откако је света и века, па нема разлога да сада буде другачије!“, одврати отац, па узе малог вука у руке, а овај зацвиле.

Нешто топло му се сливало низ унутрашњу страну рукава. Старом ловцу се уста развукоше у осмех.

* * *

Крунорої је њришао сїолејној оморници оїрнуїој у бели њлашї. Исїовеїни њлашї је носио бої шума и дивљеї звериња знан као Велес. Он је Крунороїа њослао Вукману, а сад је чекао јелена њред времешним чеїинаром. Мало снеїа му њаде с їусїих бркова и браде кад се обраїио својој изабраници која је са њим несїрїљиво чекала величансївеної Крунороїа:

„Добро смо урадили ово, Девано. Баш добро. А сад, пођимо и пустимо да се клупко одмотава како је и записано!“, рече Велес, њосади боїињу лова Девану на леђа великої белої јелена са злайїним роїовима и њведе їа уз њланину, ка срцу шуме.

ВИЛА

„Како сам добила име? Је л' по извору?“, упитала је мајку мала вила Калина док јој се љуљушкала у крилу. Мајка ју је све време миловала по коси и љубила капке прелепих очију док је, једва чујно, певушила дивну мелодију вилинске речне песме. Весели дроздови који су се недалеко одатле купали на извору пратили су је повременим цвркутањем.

„Чим си рођена, даривана си именом Калина. А рођена си ту, крај тада безименог извора. Он је добио име по теби, зато ће и бити познат као Калиновица док је света и века.“

„А ко нам је наденуо та имена?“, настави радозналица.

„Причала сам ти већ. Била је то највећа од нас, вила Равијојла. На неки начин, она је твоја кума, али је и кума твог извора.“

Калина је била задовољна одговорима и могла је да заспи у удобном крилу своје мајке или да се одупре и оде до водопада. То је и желела.

Топли јутарњи зраци златом су бојили обронке шумовитог Видина. Цвеће је већ било у пуном цвату, папрат бујна. Било је и печурака, а Калина их је волела. Зато се хитро отргла од мајке, отела јој тршчану корпицу и молећиво је погледала право у очи.

„Желиш до водопада?“, упитала ју је мајка с осмехом.

Калина само трепну док је истовремено немо климала главом.

„Хајде, иди, али немој да одлуташ. И не задржавај се предуго, овде ћу те чекати.“

„Нећу, мајко!“, добаци јој Калина која је већ трчала ка водопаду. Убрзо је мала вила била изван мајчиног видокруга, у сенци дрвећа које се простирало до стена и водопада. Погледом је потражила скривену стазу, на чијем крају ју је чекала награда. Прошли пут је тамо пронашла грм боровница, мало киселих, али веома укусних. Ипак, на пола пута од стазе нешто ју је натерало да застане и послушне шапат дрвећа. Била је сувише мала да би добро знала о чему шапућу, а као изворкињи било јој је у крви да боље разуме жубор потока и река и хук водопада.

Али шапати су били другачији него раније. Чула је тек неколико речи: *Борба. Јелен. Једнооки. Оштра чука.*

То је на њанани Девани, помислила је Калина. Шетала је по обронцима те планине, која није била далеко, али никада сама. Међутим, радознали дух и жеља да сазна о чему дрвеће заиста говори сада су превагнули.

Зато је и стрчала до водопада, пронашла један белутак, узела га и почела њиме да удара по кори чворноватог храста. Истовремено је тихо изговарала чини које је прве научила.

Није прошло много а из честара је пред њу изашла лисица риђег, китњастог репа. Пришла јој је као опчињена и дотакла јој образ врхом мекане, влажне њушкице. Калина јој је узвратила помиловавши је по глави, па јој се узверала на леђа и шапнула:

„Носи ме до Оштре чуке.“

Старо светилиште није било близу, али је лија била брза и виспрена. Носила је малу вилу на исток, ка планини Девани и месту које је дрвеће помињало у својим шапатима.

Хитали су преко ливада посутих мирисним ђурђевцима, звончићима и медвеђим шапама,

кроз сеновите шуме и густише и, на крају, преко камењара зашли на територију планине Деване. Пут до Оштре чуке водио је преко ливада високе вилинске траве и чичака који су штрчали попут оштрих копаља. Малену Калину засврбе нос од полена који јој је поветарац натрљао на лице у тој трци с временом. Почешала се по прћастом носу, кинула и осмехнула се, задовољна што ће ускоро стићи до чуке.

Ипак, кад су стигле на врх, вили више није било до смеха. У средишту овалне рупчаге на Оштрој чуки угледала је рањену срну. Лежала је на боку. Низ ногу јој је текла крв, а иза, према шуми, чопор наkostenених курјака примицао се плену.

Вила је ногама подбола уплашену лију. Кад је видела да се лисица неће помаћи јер је зазирала од курјака, Калина доскочи на мекано тло и свом силином се затрча ка рањеној срни. Курјаци подигоше главе кад су је приметили, те љутито зарежаше.

Калина храбро стаде између кошуте и чопора, подиже руке високо и повика:

„Назад, курјаци! У јаму!“

